

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота

з японської філології

на тему:

ЙОДЖІДЖЮКУґО: СЕМАНТИКА ТА ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

Студента групи Яп04-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми:

«Японська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова»

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та літератури (переклад включно),

перша – японська мова

Чернишева Івана Івановича

Науковий керівник:

Клепак А. В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЙОДЖІДЖЮКУГО У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ	5
1.1. Загальні відомості про йоджіджюкуго	5
1.2. Визначення поняття “йоджіджюкуго”	8
1.3. Методологічні засади дослідження йоджіджюкуго.....	11
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	12
РОЗДІЛ 2. ЙОДЖІДЖЮКУГО: СЕМАНТИКА ТА ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ..	14
2.1. Особливості семантичного аналізу йоджіджюкуго	14
2.2. Переклад та семантичний аналіз йоджіджюкуго	16
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	23
ВИСНОВКИ	24
АНОТАЦІЯ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	27

ВСТУП

Фразеологія є значним пластом японської мови, який безперечно відіграє вагомий роль як у мистецтві, так і в повсякденному житті загалом. У японській мові існують різні типи фразеологізмів. Одним з них є 四字熟語 /йоджіджюкуго/.

Актуальність дослідження. Незважаючи на те, що йоджіджюкуго є досить поширеним явищем в японській мові загалом, на нашу думку, тема дослідження їх семантики та перекладу цих ідіом українською мовою є недостатньо розкритою, і тому потребує нашої уваги.

Відповідно, **об'єктом** даного дослідження є йоджіджюкуго як частина японської фразеології.

Предметом нашої роботи виступає семантика йоджіджюкуго, особливості перекладу та надання контексту для розуміння цих фразеологізмів.

Метою курсової роботи є аналіз, переклад обраних фразеологізмів йоджіджюкуго та надання додаткового, де можливо, контексту для кращого розуміння їх, створення зразка для подальшого перекладу інших йоджіджюкуго.

Для досягнення поставленої мети, були поставлені такі **завдання**:

- 1) розглянути йоджіджюкуго як частину японської фразеології.
- 2) Розглянути особливості семантичного аналізу йоджіджюкуго.
- 3) розглянути та перекласти обрані фразеологізми.

Матеріал дослідження. Для перекладу та тлумачення було обрано 45 різних за значенням та походженням йоджіджюкуго з онлайн словника goo 辞書.

Методи. В ході роботи було використано метод суцільної вибірки для відібрання йоджіджюкуго; нами було також використано компонентний аналіз для дослідження окремих компонентів даних фразеологічних одиниць задля отримання більш повного значення.

Наукова новизна роботи полягає в систематизації загальних відомостей та подання доступної інформації про йоджіджюкуго, а також переклад і аналіз різноманітних йоджіджюкуго, що відрізняються за типом, ідіоматичністю, та походженням.

Практичне значення. Результати нашого дослідження можуть бути використані для кращого ознайомлення із фразеологічними одиницями йоджіджюкуго, пояснення їх значень та створення основи для подальшого перекладу інших подібних фразеологізмів.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЙОДЖІДЖЮКУГО У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Загальні відомості про йоджіджюкуго

四字熟語 /йоджіджюкуго/ (四 – чотири, 字 – ієрогліф, 熟 – завершений, 語 – слово) – тип фразеологічної одиниці в японській мові, що складається з чотирьох китайських ієрогліфів, що означає “сталий вираз, що складається з чотирьох ієрогліфів”. Ці вирази широко використовуються як у письмовій, так і в усній японській мові і є важливим аспектом культури та ідентичності мови.

Окрім різноманітних мовних, культурних, релігійних та літературних запозичень з Китаю, Японія також запозичила й фразеологічні одиниці, які зараз в японській мові називаються йоджіджюкуго. Йоджіджюкуго походять від китайських чен'юй (кит. 成语 – сталий вираз).

“Чен'юй - це стійке фразеологічне словосполучення, що побудоване за нормами давньокитайської мови, семантично неподільне, з узагальнено переносним значенням, що має експресивний характер та функціонально є членом речення” (Гашинський, 2020). Серед китайських фразеологічних одиниць, чен'юй становлять близько 90 відсотків від загальної кількості. (Nall, 2009)

Більшість фразеологічних одиниць йоджіджюкуго були безпосередньо перейняті в японській мові з китайської. Але попри це, деякі ідіоми набули нового, виключно японського значення, котре відрізняється від оригінального китайського значення цих ідіом. Наприклад, ідіома 心猿意馬 /шін'ен-іба/ в японській мові означає “бути не в змозі контролювати власні бажання”, хоча в китайській мові 心猿意馬 означає “бути нездатним сконцентруватися; бути неуважним”.

Відповідно, на початку своєї появи йоджіджюкуго були результатом запозичення з китайської мови та відображала реалії китайської мови в різні

культурно-історичні періоди. Однак під впливом національних, мовних і культурних чинників значна кількість одиниць йоджіджюкуго набула нових значень, які не були притаманні відповідним фразеологізмам китайської мови. З часом в японській мові на основі запозичених з китайської мови моделей, які не мають еквівалентів у китайській мові, розвинулося власне йоджіджюкуго.

За тривалий період часу, що чен'юй перебували в японській мові, ці фразеологічні одиниці стали повноцінною частиною японської фразеології, вже відомі як йоджіджюкуго. Про це свідчить одна з особливостей йоджіджюкуго, виявлена в результаті аналізу йоджіджюкуго та інших фразеологічних одиниць японської мови. Досить часто йоджікуго вживається як частина японського фразеологічного звороту або як скорочення від нього, що свідчить про взаємодію йоджіджюкуго та інших фразеологічних одиниць. Ще одним свідченням того, що йоджіджюкуго стало невід'ємною частиною японської мови та культури, є утворення власних йоджіджюкуго, не пов'язаних з китайськими ідіомами, у японській мові (Костевич, 2016),

Появу фразеологічних одиниць йоджіджюкуго на основі китайської моделі можна вважати закономірною. Ми спостерігаємо використання китайської словотвірної моделі та відповідних графічних засобів - китайських ієрогліфів, які стали основним елементом японської писемності. З часом ці китайські запозичення були трансформовані та адаптовані до японської мови та культури. Як наслідок, багато ієрогліфів сьогодні мають унікальні та виразні значення в японській мові, яких немає в китайській мові. (Пирогов, 2010)

Більше того, розвиток йоджіджюкуго в японській мові є чітким відображенням культурного обміну між Китаєм та Японією. Японська мова зазнала значного впливу китайської мови та культури протягом усієї своєї історії, і йоджіджюкуго є свідченням цього впливу. Ці фразеологічні одиниці не лише збагатили японську мову, але й слугують мостом між китайською та японською культурою.

Варто зазначити, що йоджіджюкуго не є статичним утворенням і продовжує розвиватися з плином часу. Постійно створюються нові йоджіджюкуго, які відображають сучасну японську культуру та суспільство. Крім того, використання

Йоджіджюкуго не обмежується літературою чи офіційним письмом, а є невід'ємною частиною щоденних розмов та спілкування в Японії.

Хоча Спочатку ідіоми, що складаються з чотирьох ієрогліфів були системою вираження, притаманною лише Китаю. Однак, як ідіоматичні фрази, вони широко поширилися в японській мові та культурі з давніх часів і продемонстрували значення, яке не можна недооцінювати.

Іноді ідіоми з чотирьох ієрогліфів часто цитують як заголовок тексту, наприклад, тому що вони можуть створити сильне враження. В інших випадках перевага надається словам з тим самим значенням, але які складаються з чотирьох китайських ієрогліфів. Наприклад, для позначення префектур, виразу 「都道府県」 надають перевагу перед 「広域地方自治体」 через ідіоматичність цього утворення, що складається з чотирьох ієрогліфів (奥平&和田, 1991, р. 206) .

В умовах зростання популярності вивчення японської мов з 1990-х років кількість молодих людей, які вивчають чотириккомпонентні сполуки, зростає. Це пов'язано з тим, що визнано, що фразеологічні одиниці йоджіджюкуго містять величезне накопичення історії та уроків, стиснутих лише до чотирьох ієрогліфів. За словами одного студента університету, він "відчуває інтелектуальність" у незнайомих фразах, таких як ідіоми з чотирьох символів. Інші вважають, що правильне використання давніх китайських виразів подолає розрив між поколіннями, оскільки кількість іноземних слів з незрозумілим значенням зростає (佐藤, 1999).

У японській освітній системі йоджіджюкуго часто використовуються на іспитах для перевірки словникового запасу. Якщо в тестах використовуються зрозумілі утворення з чотирьох ієрогліфів, то легше створювати питання, які перевіряють знання історичних подій та вміння читати і писати ієрогліфи, а також легше об'єднувати їх для наступного тесту, що робить знання йоджіджюкуго обов'язковою вимогою для вступних іспитів до молодших класів середньої школи та іспитів на знання китайських ієрогліфів (高島, 2009).

Хоча цитуванням відомих йоджіджюкуго можна лаконічно виражати встановлені ідеї, новостворені фразеологізми утворені з чотирьох ієрогліфів, що

тісно пов'язані із часом їх появи та станом суспільства, з'являються один за одним з кінця 1980-х років. Це пов'язано з тим, що людям подобається ідея виражати різні явища у цікавий спосіб, використовуючи лише чотири ієрогліфи (岩波書店辞典編集部, 2007).

1.2. Визначення поняття “йоджіджюкуго”

Однак, не існує чіткого визначення того, що таке йоджіджюкуго, і цей термін часто використовується в широкому та непослідовному сенсі. Думки щодо того, що вважати йоджіджюкуго, значно різняться. Саме слово 四字熟語 може вважатися йоджіджюкуго в широкому сенсі, але може не вважатися таким у вузькому сенсі цього терміну. Як правило, слово, швидше за все, вважається йоджіджюкуго, якщо воно є більш ідіоматичним або має довшу історію використання.

Можна назвати незліченну кількість слів, що складаються з чотирьох ієрогліфів, які, в широкому сенсі, є йоджіджюкуго. Багато з цих слів, пов'язаних із сучасними явищами, як наприклад:

高速道路 /ко:соку-до:ро/ – автомагістраль

介護保険 /кайго-хокен/ – страхування на випадок хвороби.

内閣改造 /найкаку-кайдзо:/ – перестановка в кабінеті.

Багато з таких слів мають властивість, що їхнє значення можна зрозуміти, просто подивившись на їх складові. Це можна побачити на прикладі слова 高速道路 (高 – високий, 速 – швидкий, 道 – дорога, 路 – шлях), що в свою чергу складається зі слів 高速 (швидкісний) та 道路 (дорога).

Ця властивість лінгвістично називається "низькою ідіоматичністю". Слова з такою властивістю можуть бути виключені з йоджіджюкуго у значенні ідіом. (別役, 2005). Проте все ще існує незліченна кількість "сучасних слів", які мають відносно високий ступінь ідіоматичності.

У Японії існує коротка історія, що чіпає тему невизначеності щодо того що може вважатися йоджіджюкуго. Одного разу, вчитель викликав учня, щоб той завершив йоджіджюкуго 「_肉_食」 заповнивши пропуски. Вчитель очікував отримати у відповідь 「弱肉強食」 (弱 – слабкий, 肉 – м'ясо, 強 – сильний, 食 – їсти), що означає “слабкі стають здобиччю для сильніших” або “виживання найсильнішого”. Проте учень відповів 「焼肉定食」 (焼 – жарити, 肉 – м'ясо, 定 – визначати, 食 – їсти), що лише позначає комплексний обід із жареним м'ясом. Більшість носіїв японської мови не вважають 焼肉定食 йоджіджюкуго у вузькому сенсі цього визначення, тому ця відповідь скоріш за все буде вважатися неправильною. (岩波書店辞典編集部, 2009, p. 109; Medhurst, 2016).

Але попри це, досить важко насправді назвати чітку причину, чому саме це є неправильною відповіддю, оскільки ми не можемо бути цілковито впевнені, що 「焼肉定食」 окрім звичайного значення не має також й ідіоматичного застосування, як наприклад 「一時停止」. Термін 「一時停止」 зустрічається на дорожніх знаках і означає “стоп”. Спочатку це слово з'явилося як сучасний термін для дорожнього руху, але воно також набуло ідіоматичного значення “зупинятися”, що не має відношення до автомобільного руху та використовується в повсякденному житті.

Японський драматург і письменник Бецуяку Мінору пишучи щодо поданих прикладів 「焼肉定食」 та 「一時停止」 зазначив, що чимала кількість людей судять про те, чи є слово утворене поєднанням чотирьох китайських ієрогліфів саме йоджіджюкуго, спираючись лише на власні відчуття, кажучи щось на кшталт: “Йоджіджюкуго є більш давніми та мають якесь цікавіше забарвлення” (別役, 2005, p. 11).

Кількість йоджіджюкуго, які можна перерахувати за таким принципом, майже безмежна. Але у словник може бути відібрана лише обмежена кількість фразеологізмів, і тому потрібно встановити критерії за якими будуть відібрані йоджіджюкуго для цього. Багато словників, що спеціалізуються на йоджіджюкуго, поділяють ці фразеологічні одиниці за класифікацією та використовують це як

критерій для відбору. Той факт, що вони посилаються лише на обсяг охоплення словника, а не до саме визначення йоджіджюкуго показує, що навіть словники йоджіджюкуго мають труднощі з визначенням їх чіткого значення (高島, 2009).

Наприклад, у словнику йоджіджюкуго 新明解四字熟語辞典, виданого у 2013 році, який вважається найбільшим на сьогоднішній день, йоджіджюкуго поділено на шість категорій наступним чином:

1. 現代社会 /гендай-шыкай/ – сучасне суспільство. Приклад: 官官接待 /канкан-сеттай/ – чиновники розважають чиновників за рахунок державних коштів.
2. 日本の成句 /ніхон-но-сейку/ – японські сталі вирази. Приклад: 手練手管 /терен-текуда/ – мистецтво переконання.
3. 中国典籍 /чю:гоку-тенсеки/ – китайська література. Приклад: 櫛風沐雨 /шіппу:-моку:/ – долаючи різноманітні труднощі.
4. 仏教語 /букьо:го/ – буддійська термінологія. Приклад: 四苦八苦 /шіку-хакку/ – перебуваючи у скрутному становищі. Багато таких ідіом мають кілька значень: початкове значення з буддизму, та повсякденне ідіоматичне значення що пішло від нього. 四苦八苦 відображає буддійській концепт “чотири та вісім видів страждань”.
5. 「之」入り /но-ірі/ – ідіоми, що містять елемент 「之」. Приклад: 背水之陣 /хайсуй-но-джін/ – спаливши всі мости; йти в останній бій. Ці фразеологізми утворюються шляхом заміни присвійної частки 「の」 ієрогліфом 「之」 – 「背水之陣」 та 「背水の陣」.
6. 訓読語 /кундокуго/ – термін, що означає читання китайських текстів у японській граматичній формі. 灯火可親 /то:ка-кашін/ – затишно сидіти при світлі вогню. Також використовується для позначення ранньої осені. Транслітерується з китайської як 「灯火親しむ可し」 /то:кан-шіташімубеші/.

Дослідник китайської літератури Такашіма Тошіо зазначив, що слова, котрі загально визнані як йоджіджюкуго у вузькому розумінні його визначення, мають такі спільні риси (高島, 2009, р. 18):

1. використовуються в японській протягом довгого часу;
2. використовують фонетичне читання (音読み /онйомі/)
3. включають в себе йоджіджюкуго як китайського, так і японського походження.

1.3. Методологічні засади дослідження йоджіджюкуго.

В ході нашого дослідження нами було застосовано метод суцільної вибірки для відбору фразеологічних одиниць, а також компонентний аналіз для дослідження окремих компонентів даних фразеологічних одиниць задля отримання більш повного значення.

Метод суцільної вибірки був використаний для відбору йоджіджюкуго зі словника. Цей метод полягає у випадковому відборі фразеологічних одиниць зі словника, з метою отримання представницького набору для подальшого аналізу. Загалом нами було обрано 45 йоджіджюкуго для подальшого аналізу.

Для дослідження окремих компонентів даних фразеологічних одиниць, нами було використано компонентний аналіз. Цей метод дозволяє розбити фразеологічну одиницю на окремі компоненти, з метою отримання більш повного значення. Компонентний аналіз було проведено йоджіджюкуго було проведено шляхом розбору окремих слів та окремих ієрогліфів, що становлять йоджіджюкуго.

Також шляхом етимологічного аналізу ми виявили зміни та трансформації деяких з поданих фразеологізмів.

Висновки до розділу 1

У першому розділі нашою роботи ми розглянули йоджіджюкуго, фразеологічні одиниці утворені поєднанням чотирьох китайських ієрогліфів, дослідивши їх значення, історію та унікальні характеристики. Проведене нами дослідження показало, що йоджіджюкуго – це термін, який позначає специфічний тип ідіоми у японській мові, що складається з чотирьох ієрогліфів з особливим значенням, яке важко перекласти іншими мовами.

Крім того, ми дослідили та розглянули різні інтерпретації йоджіджюкуго, включно з буквальним, переносним та ідіоматичним значенням. Стало очевидним, що неоднозначність і гнучкість інтерпретації роблять йоджіджюкуго цікавим об'єктом для лінгвістичних і культурологічних досліджень.

Також, нами було розглянуто неоднозначність визначення рамок самого поняття “йоджіджюкуго”, і що саме вважається йоджіджюкуго. Йоджіджюкуго можуть називатися будь-які утворення з чотирьох китайських ієрогліфів у широкому сенсі поняття “йоджіджюкуго” або воно може позначати лише деякі окремі ідіоми, хоча єдиної думки щодо цього також немає. Ми визначили можливі варіанти розподілу йоджіджюкуго по наступним категоріям:

1. вирази сучасності;
2. японські вислови;
3. вирази з китайської літератури;
4. буддійські терміни та поняття;
5. ідіоми з елементом 「之」 ;
6. особливі транслітеровані вирази з китайських текстів.

Також, було виявлено, що зазвичай є три властивості слів, що складаються з чотирьох ієрогліфів, котрі сприймаються багатьма саме як йоджіджюкуго у його вузькому значенні:

1. вони давно існують у японській мові;
2. використовують китайське читання ієрогліфів (音読み)

3. є як китайськими так і виключно японськими.

РОЗДІЛ 2.

ЙОДЖІДЖЮКУГО: СЕМАНТИКА ТА ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

2.1. Особливості семантичного аналізу йоджіджюкуго

Йоджіджюкуго часто описують як "чотирикомпонентну ідіому", де кожна ідіома складається з чотирьох китайських ієрогліфів, які передають певне, часто нове, значення, коли використовуються разом. Ці ідіоми часто мають переносне або метафоричне значення, яке не одразу випливає з буквального значення ієрогліфів. (Gallimore, 2021)

Для того, щоб точно перекласти йоджіджюкуго, важливо розуміти як семантичний, так і синтаксичний аспекти цих ідіом. Семантичний аналіз передбачає вивчення значення кожного символу в ідіомі, а також переносного чи метафоричного значення ідіоми в цілому.

Наприклад, ідіома 一期一会 /ічіго-ічіе/ дослівно перекладається як "один раз, одна зустріч", але його переносне значення – "цінуй кожную зустріч, бо вона ніколи не повториться".

Семантика - це розділ лінгвістики, що вивчає значення слів, словосполучень, речень і текстів. Вона займається тим, як значення виражається за допомогою мови і як значення інтерпретується мовцями та слухачами. Семантика вивчає зв'язок між мовними формами та значеннями, які вони передають (Селіванова, 2008)

Вивчення семантики передбачає аналіз різних аспектів значення, зокрема лексичного, граматичного та прагматичного. Лексичне значення стосується значення окремих слів, тоді як граматичне значення стосується значення, яке передається способом поєднання слів у реченнях. Прагматичне значення, з іншого боку, відноситься до значення, яке випливає з контексту, в якому використовується мова.

Для вивчення семантики лінгвісти використовують різноманітні інструменти та методи. Одним із поширених підходів є використання семантичних ознак, які є основними компонентами значення, що складають смисл слова.

Іншим важливим інструментом семантичного аналізу є вивчення асоціацій та словосполучень. Вивчаючи слова, які, як правило, зустрічаються разом у природній мові, лінгвісти можуть отримати уявлення про основні значення цих слів і про те, як вони використовуються в контексті.

Семантичний аналіз - це процес дослідження значення слів і фраз у мові. Він є невід'ємною частиною обробки природної мови і відіграє важливу роль у різних галузях, в першу чергу в лінгвістиці.

Існують різні підходи до семантичного аналізу, зокрема дистрибутивна семантика, формальна семантика та когнітивна семантика.

Дистрибутивна семантика передбачає аналіз розподілу слів у корпусі для розуміння їхнього значення. Формальна семантика, з іншого боку, використовує логічні системи для представлення та аналізу значення слів і фраз.

Когнітивна семантика зосереджується на концептуальній структурі мови і на тому, як вона пов'язана з людським пізнанням. (Селіванова, 2008)

Для точного перекладу йоджіджюкуго важливо розуміти як семантичні, так і синтаксичні аспекти цих ідіом. Семантичний аналіз передбачає вивчення значення кожного символу в ідіомі та переносного чи метафоричного значення ідіоми в цілому. У контексті йоджіджюкуго семантичний аналіз має вирішальне значення для розуміння значення цих ідіоматичних виразів, що складаються з чотирьох символів. Він передбачає визначення значення кожного символу у виразі та загального значення виразу в цілому. Крім того, семантичний аналіз допомагає виявити переносне або метафоричне значення виразів йоджіджюкуго, яке може бути не одразу зрозумілим з дослівного перекладу.

Загалом, ретельний семантичний аналіз має вирішальне значення для точного розуміння та перекладу йоджіджюкуго. Вивчаючи значення та структуру цих ідіом, перекладачі можуть передати їхнє повне образне та метафоричне значення іншою мовою, зберігаючи при цьому їхню унікальну культурну значущість.

2.2. Переклад та семантичний аналіз йоджіджюкуго

1. 風林火山 /фу:рін-кадзан/ (風 – вітер, 林 – ліс, 火 – вогонь, 山 – гора) – швидкий, як вітер, тихий, як ліс, лютий, як вогонь, твердий, як гора. Походить від гасла на бойовому прапорі військового діяча періоду Сенгоку Шінген Такеди – 「疾如風、徐如林、侵掠如火、不動如山」, яке в свою чергу походить від цитати з “Мистецтва війни” китайського генерала Сунь-цзи.
2. 一期一会 /ічіго-ічіе/ (一 – один, 期 – період, 一 – один, 会 – зустріч,) – можливість, що випадає раз у житті. Також означає присвятити себе чомусь, вважаючи, що це буває лише раз у житті. Цей вираз спочатку виражав дух чайної церемонії. Воно означає, що кожна чайна церемонія повинна розглядатися як подія, яка буває раз у житті, і що як господар, так і гість повинні докласти максимум зусиль. В основі цього виразу лежить фраза 「一期に一度の会」 з хронік 『山上宗二記』 Яманоуе Соджі, учня майстра чайної церемонії Сен-но Рікю. Слово 「一期」 – буддистський термін, що означає період між народженням і смертю.
3. 因果応報 /інга-о:хо:/ (因 – причина, 果 – плід, 応 – відповідний, 報 – відплата) – щастя для тих, хто робив добрі вчинки, і нещастя для тих, хто робив погані вчинки; карма. Вислів вперше з’явився як буддистській термін. 「因」 означає причинний зв’язок. 「果」 означає результат, отриманий як наслідок.
4. 花鳥風月 /качьо:-фу:гецу/ (花 – квітка, 鳥 – птах, 風 – вітер, 月 – місяць) – краса природи. Також означає витвори мистецтва пов’язані з цією тематикою.
5. 唯我独尊 /юйга-докусон/ (唯 – лише, 我 – я, 独 – один, 尊 – цінний) – бути впевненим, що в цьому світі немає нікого вищого за тебе. Вважається, що коли народився Будда Шак'я-Муні, він зробив сім кроків і вказав на небо з одного боку і на землю з іншого. Це означає, що в цьому світі немає

нічого ціннішого за самого себе. Це скорочення від «天上天下唯我独尊».

6. 森羅万象 /шінра-баншьо:/ (森 – ліс, 羅 – шовк, 万 – десять тисяч, 象 – подоба) – все, що існує у Всесвіті. «森羅» означає нескінчену протяжність дерев. «万象» означає всі матеріальні речі. «万象» також може бути прочитано як /мандзо:/ або /бандзо:/.
7. 諸行無常 /шьоґьо:-муджьо:/ (諸 – багато, 行 – рухатись, 無 – нічого, 常 – незмінність) – Все в цьому світі постійно змінюється, і ніщо не залишається незмінним навіть на короткий час. Це фундаментальна ідея буддизму, яка говорить про мінливість життя. «諸行» відноситься до всіх речей у світі, які викликані причинами і наслідками.
8. 百花繚乱 /хякка-рьо:ран/ (百 – сто, 花 – квітка, 繚 – обертатись, 乱 – хаос) – Розмаїття квітів, що цвітуть у великій кількості. Цей вираз означає цвітіння квітів, а також може відноситься до багатьох видатних особистостей, які з'являються в різних сферах, а також до багатьох чудових творів і досягнень, які з'являються в один і той же час.
9. 不撓不屈 /футо:-фукуцу/ (不 – не, 撓 – гнутись, 不 – не, 屈 – піддатись) – проявляти стійкість. Означає стан, коли людина має сильну волю і не падає духом, незважаючи ні на які труднощі чи негаразди. Також зустрічається варіант «不屈不撓».
10. 温故知新 /онко-чішін/ (温 – теплий, 故 – минуле, 知 – мудрість, 新 – новий) – вчитись на досвіді минулого. Переосмислювати та обмірковувати раніше вивчені або старі знання, щоб відкрити нову логіку або ідеї та зробити їх власними. Походить від вислову з середньокитайської мови «温故而知新、可以為師.» У китайській мові ієрогліф «温» також означає “переглядати”.

11. 一喜一憂 /іккі-ічію:/ (一 – один, 喜 – радість, 一 – один, 憂 – відчай) – відчувати почуття, що коливаються між радістю та відчаєм. Радіти або тривожитися через найменшу дрібницю, піддаватися впливу обставин.
12. 喜怒哀樂 /кідо-айраку/ (喜 – радість, 怒 – гнів, 哀 – смуток, 樂 – насолода) – різноманітні людські емоції.
13. 六根清淨 /роккон-шьо:джьо:/ (六 – шість, 根 – корінь, 清 – чистий, 淨 – чистий) – очищення шести коренів сприйняття. 「六根」 це шість органів сприйняття: очі, вуха, ніс, язик, тіло і воля, які є причиною егоїзму, роздратування і омани. 「清淨」 означає стан чистоти і непорочності, віддаленості від мирських бажань і мирських турбот. Також існує скорочена форма 「六根淨」.
14. 反面教師 /ханмен-кьо:ші/ (反 – анти-, 面 – обличчя, 教 – навчати, 師 – вчитель) – поганий приклад, на якому можна повчитися. Може означати повчальну історію, приклад того, чого не варто робити або людину, яка слугує живим прикладом того, чого слід уникати.
15. 天衣無縫 /тен'і-мухо:/ (天 – небеса, 衣 – вбрання, 無 – нічого, 縫 – шити) – ідеальна краса без сліду штучності; невинність. 「天衣」 це вбрання 天人 /теннін/ та 天女 /тенньо/, ангелів у японській буддійській міфології. 「無縫」 означає, що одяг не має швів, що є відображенням чистоти та бездоганності.
16. 明鏡止水 /мейкьо:-шісуї/ (明 – світлий, 鏡 – дзеркало, 止 – зупиняти, 水 – вода) – чистий і спокійний (як відполіроване дзеркало і тиха вода) розум, вільний від злих думок. 「鏡」 також іноді має читання /кей/.
17. 色即是空 /шікісоку-дзеку:/ (色 – колір, 即 – одразу, 是 – правий, 空 – порожнеча) – в основі всіх речей лежить порожнеча. Фундаментальна ідея буддизму полягає в тому, що сутність усіх речей є порожньою і несуттєвою, і що ми не повинні прив'язуватися до неї. Ідея про те, що все

у світі є нічим іншим, як порожнечею і небуттям, а не субстанцією. Це також означає, що земні бажання не мають сенсу.

18. 十中八九 /джіччю:-хакку/ (十 – десять, 中 – середина, 八 – вісім, 九 – дев'ять) – вісім або дев'ять з десяти; скоріш за все. Для 「十中」 також існують варіанти читання /джюччю:/ та /джю:чю:/.
19. 九分九厘 /кубу-курін/ (九 – дев'ять, 分 – одна десята, 厘 – дев'ять, 厘 – одна сота) – сто до одного; майже гарантовано. Бути практично впевненим у прогнозі. Походить від “не вистачати одного ріню 「厘」 до достатньої кількості 「十分」”. Також існує протилежний за значенням йоджіджюкуго 一分一厘 /ічібу-ічірін/.
20. 夏炉冬扇 /каро-то:сен/ (夏 – літо, 炉 – піч, 冬 – зима, 扇 – віяло) – піч влітку та віяло взимку; метафора, що позначає щось недоречне та непотрібне. Також зустрічається варіант 「冬扇夏炉」.
21. 阿鼻叫喚 /абі-кьо:кан/ (阿 – догоджати, 鼻 – ніс, 叫 – кричати, 喚 – кричати) – кричати в агонії. 「阿鼻」 означає Авічі, найнижчий, восьмий рівень Нараки, пекла в буддійській міфології. Вважається, що туди потрапляють за скоєння найтяжчих гріхів.
22. 大器晚成 /тайкі-бансей/ (大 – великий, 器 – посуд, 晚 – ніч, 成 – ставати) – великі таланти дозрівають пізно. 「大器」 означає великий контейнер, або, в даному випадку, здібну людину. 「晚成」 означає пізнє становлення.
23. 鷄口牛後 /кейко:-гью:го/ (鷄 – курка, 口 – рот, 牛 – віл, 後 – позаду) – краще бути дзьобом півня, ніж задом вола. Означає, що краще бути поважною людиною у малому колі, аніж ніким у великій групі. Скорочення від 「寧ろ鷄口と為るも、牛後と為る無かれ」, що в свою чергу походить від китайського вислову 「寧為雞口勿為牛後」.
24. 慤懃無礼 /інгін-бурей/ (慤 – ввічливість, 懃 – ввічливість, 無 – нічого, 礼 – манери) – вдавана чемність; ввічливий зовні, але зухвалий в душі.

- Ієрогліфи 「慇」 та 「懃」 використовуються лише у слові 「慇懃」, що й означає чемність.
25. 荒唐無稽 /ко:то:-мукей/ (荒 – грубий, 唐 – безпідставний, 無 – нічого, 稽 – думати) – абсурд. Також зустрічається варіант 「無稽荒唐」.
26. 唯一無二 /юйіцу-муні/ (唯 – лише, 一 – один, 無 – нічого, 二 – два) – один єдиний, унікальний. Є тільки один такий та іншого не існує.
27. 魑魅魍魎 /чімі-мо:рьо:/ (魑 – духи гір, 魅 – зачаровувати, 魍 – духи гір та річок, 魎 – духи дерев та скель) – злі духи лісів, річок, та гір; нечиста сила.
28. 本末顛倒 /хонмацу-тенто:/ (本 – початок, 末 – кінець, 顛 – рухати, 倒 – перевернути) – ставити віз поперед коня; сприймати найважливіше як дрібницю. 「顛」 також іноді зустрічається як 「顛」.
29. 十人十色 /джю:нін-тоіро/ (十 – десять, 人 – людина, 十 – десять, 色 – колір) – кожному своє; десять людей, десять кольорів. Означає, що ідеї, вподобання та характер кожної людини відрізняються один від одного.
30. 初志貫徹 /шьоші-кантецу/ (初 – перший, 志 – задум, 貫 – пробити, 徹 – пробити) – втілити свій початковий намір. 「貫徹」 означає досягнення, реалізацію чогось.
31. 滿身創痍 /маншін-со:і/ (滿 – повний, 身 – тіло, 創 – рана, 痍 – рана) – бути вкритим ранами, шрамами. Також може означати отримувати сильну критику.
32. 一朝一夕 /іччьо:-іссекі/ (一 – один, 朝 – ранок, 一 – один, 夕 – вечір) – один ранок і одна ніч, за один день; короткий проміжок часу.
33. 晴耕雨讀 /сеіко:-удоку/ (晴 – ясна погода, 耕 – обробляти, 雨 – дощ, 讀 – читати) – обробляти поле в ясну погоду, а під час дощу читати вдома. Означає мирно жити за межами міста, подалі від турбот світу.
34. 一蓮托生 /ічірен-такушьо:/ (一 – один, 蓮 – лотос, 托 – тримати, 生 – життя) – розділяти одну й ту саму долю. Ця буддійська приказка означає, що після смерті людина народжується на тій самій квітці лотосу в “чистій

- земля неймовірної радості ” – 極樂淨土 /гокураку-джьо:до/, раю в буддизмі магаяни.
35. 泰然自若 /тайдзен-джіджяку/ (泰 – спокій, 然 – тому, 自 – сам, 若 – молодий) – спокійний і стриманий, незворушний. 「泰然」 означає стан спокою, коли нічого не може потривожити людину. 「自若」 означає бути спокійним і не піддаватися впливу обставин.
36. 一意專心 /ічіі-сеншін/ (一 – один, 意 – розум, 專 – повністю, 心 – серце) – докладатися серцем і душею; робити щось з усіма можливими зусиллями. 「專心」 означає зосередитися на чомусь одному. 「專」 також зустрічається як 「搏」. Інколи зустрічається варіант 專心一意.
37. 天真爛漫 /теншін-ранман/ (天 – небеса, 真 – істина, 爛 – запалений, 漫 – ненавмисно) – наївність, невинність. Чиста й природня зовнішність. Світлий, невинний характер від народження. 「天真」 означає чистий характер, а 「爛漫」 – природнє сяйво, цвіт квітів.
38. 酒池肉林 /чючі-нікурін/ (酒 – алкоголь, 池 – ставок, 肉 – м'ясо, 林 – ліс) – розкішний бенкет; розпуста. Позначає надмірну екстравагантність. Буквально означає, що алкоголю достатньо, щоб наповнити ставок, а м'яса так багато, що воно схоже на ліс.
39. 不俱戴天 /фугу-тайтен/ (不 – не, 俱 – разом, 戴 – бути коронованим, 天 – небеса) – непримиримий ворог. Означає не жити під одним небом, настільки глибока образа і ненависть. Спочатку це означало помститися за батька. Походить від виразу 「俱には天を戴かず」.
40. 切磋琢磨 /сесса-такума/ (切 – різати, 磋 – шліфувати, 琢 – шліфувати, 磨 – шліфувати) – старанна праця; формування власного характеру шляхом наполегливого навчання. Також означає дружня суперництво та самовдосконалення навчаючись у інших.

41. 乾坤一擲 /кенкон-іттекі/ (乾 – небо, 坤 – земля, 一 – один, 擲 – кидати) – поставити все на кін; віддатися долі. 「乾坤」 значить “небо та земля”, а 「一擲」 – кинути гральний кубик.
42. 行雲流水 /ко:ун-рю:суй/ (行 – рухатись, 雲 – хмара, 流 – течія, 水 – вода) – пливти за течією; дуже плавний і натуральний; природний і невимушений стиль. Подібно до хмар у небі чи потоку води, це метафора того, що треба діяти без глибокої прив'язаності до чогось і дозволити природі йти своїм чередом. Це також метафора того, що речі не мають фіксованої форми, а змінюються мимовільно і невимушено. Також може означати буддійського монаха, що подорожує країною в аскетичних практиках.
43. 手前味噌 /темае-місо/ (手 – рука, 前 – перед, 味 – смак, 噌 – бурхливий) – хвалитися. Походить від звичаю з минулого коли місо (味噌) виготовляли в домашніх умовах, і люди хвалилися один перед одним тим, що вони приготували місо.
44. 馬耳東風 /баджі-то:фу:/ (馬 – кінь, 耳 – вухо, 東 – схід, 風 – вітер) – цілковита байдужість; не зважати на думки та критику інших. Скорочення від 「東風、馬耳を射る」 – весняний вітер дує у вухо коня. Походить від думки, що кінь нічого не відчуває, коли віє весняний вітер, котрий здається приємним людям. 「東風」 означає “східний вітер” або “весняний вітер”.
45. 我田引水 /гаден-інсуй/ (我 – я, 田 – рисове поле, 引 – тягнути, 水 – вода) – переслідувати власні інтереси; думати і робити так, як самому зручно. Походить від значення “лити воду в своє власне поле”.

Висновки до розділу 2

У другому розділі нашої роботи ми дослідили семантичні та синтаксичні особливості йоджіджюкуго, показав, що ці ідіоми є унікальними висловами японської мови. Внаслідок нашого дослідження, ми показали, що йоджіджюкуго характеризуються стислістю, складністю та глибиною значення, що робить їх цікавим об'єктом дослідження.

Переклад обраних нами йоджіджюкуго із наведенням значення кожного ієрогліфа в поєднанні з наданням додатковим контекстом розкрив багатство їхнього культурного та історичного підґрунтя. Розуміння йоджіджюкуго має вирішальне значення для того, щоб повністю осягнути нюанси японської мови та культури.

Наше дослідження показало, що значення йоджіджюкуго не завжди є прозорі і вимагають глибшого розуміння контексту та культурного фону, що призвели до появи цих ідіом.

Семантичний аналіз виявив багатогранність йоджіджюкуго, які часто виражають складні емоції та абстрактні поняття у лаконічний спосіб, що дозволяє легко запам'ятати навіть досить об'ємні значення.

ВИСНОВКИ

У нашій роботі ми дослідили світ йоджіджюкуго, унікальних фразеологічних одиниць, що складаються з чотирьох ієрогліфів, які є візитною карткою японської мови. Йоджіджюкуго є не лише важливим аспектом мови, але й дають цінне уявлення про культуру та історію Японії.

У першому розділі ми заглибилися в історичний та культурний контекст йоджіджюкуго. Ми простежили походження цих ідіом у Стародавньому Китаї та їхнє поступове запозичення і трансформацію в Японії. Ми також проаналізували культурне та соціальне значення йоджіджюкуго, дослідивши, як вони використовувалися в літературі, мистецтві та повсякденному мовленні протягом всієї історії Японії. Вивчаючи йоджіджюкуго в їхньому культурному та історичному контексті, ми отримали глибше розуміння складної культурної та мовної спадщини Японії.

Другий розділ нашої роботи зосереджений на семантичному аналізі та перекладі йоджіджюкуго. Ми розглянули склад цих ідіом, проаналізувавши значення окремих ієрогліфів та значення їхніх комбінацій. Завдяки цьому аналізу ми виявили складні та нюансовані значення, що стоять за багатьма йоджіджюкуго, і підкреслили важливість розуміння історичного та культурного контексту цих виразів. Ми також надали переклади багатьох йоджіджюкуго, підкресливши складність збереження повного значення та відтінків цих виразів у перекладі.

Загалом, наша робота надала всебічний огляд йоджіджюкуго, від їхнього історичного та культурного контексту до структури та семантичного аналізу. Було показано, що переклад йоджіджюкуго є складним завданням, яке вимагає глибоких знань як японської мови та культури. Ми продемонстрували важливість врахування культурного та історичного контексту для забезпечення точного і достовірного перекладу.

Вивчення йоджіджюкуго не лише дає цінну інформацію про японську мову та культуру, а й сприяє глибшому розумінню складнощів письмового та усного перекладу між різними мовами та культурами. Завдяки дослідженню йоджіджюкуго,

представленому в нашій курсовій роботі, ми зробили внесок у вивчення японської мови та культури і забезпечили відправну точку для подальших досліджень у цій галузі.

АНОТАЦІЯ

本論文では、日本語と文化において一般的に使用される四字熟語について調査を行う。歴史的・文化的背景、意味・構文、および多数の四字熟語の翻訳について分析し、それらの追加的な文脈説明を提供する。

第一章では、四字熟語の歴史的、文化的背景を探り、その起源、発展、文化的意義、そして現代日本社会での使用について考察する。

第二章では、四字熟語の意味を探り、意味や文法構造の複雑性について分析する。また、四字熟語に使われる各文字の意味と、その意味の成り立ちについても詳しく説明する。多数の四字熟語の翻訳を提供し、各文字の意味やその熟語の一般的な文脈を説明する。翻訳の方法論についても述べ、ターゲット言語におけるニュアンスや文化的な意味合いを維持することの重要性を強調する。

本論文は、四字熟語の言語的・文化的な複雑さと、翻訳上の問題点を明らかにし、日本語を学ぶ人々や日本文化・社会に興味を持つ人々にとって貴重な資源を提供する。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гашинський, Б. І. (2020). Прислів'я та приказки в системі фразеології сучасної японської мови: порівняльний та лінгвокультурний аспекти (Кваліфікаційна робота магістра). КНЛУ, Київ.
2. Комарницька, Т. К., & Комісаров, К. Ю. (2012). Сучасна японська літературна мова (Vol. 1). Видавничий дім Дмитра Бураго.
3. Костевич, Н. С. (2016). Йоджіджюкуго як особливий вид фразеологічних одиниць в японській мові. порівняльний аналіз японських фразеологічних одиниць та йоджіджюкуго на позначення почуттів. Наукові Записки Національного Університету «Острозька Академія», 62, 176–179.
4. Пирогов, В. Л. (2010). Структурно-семантичні особливості японських та китайських паремій: методика порівняльного дослідження. Мовні І Концептуальні Картини Світу; Зб. Наук. Пр, 28, 98–103.
5. Пирогов, В. Л. (2008). Семантична парадигматика фразеологічних структур китайської та японської мов: порівняльний аспект. Східний Світ, 4, 134–143.
6. Селіванова, О. О. (2008). Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми,
6. Croes, J. K. (2012, June 19). Yojijukugo: The Four Kanji That Make One Idiom. Retrieved from <https://www.tofugu.com/japanese/yojijukugo-idioms>
7. Gallimore, D. (2021). Four-Character Idioms and the Rhetoric of Japanese Shakespeare Translation. *Multicultural Shakespeare: Translation, Appropriation and Performance*, 23(38), 13–41. <https://doi.org/10.18778/2083-8530.23.02>
8. Jisho.org: Japanese Dictionary. (n.d.). Jisho. Retrieved from <https://jisho.org/>
9. Medhurst, R. (2016, August 20). “Yojijukugo”: The Compressed Poetry of Four-Character Idioms. Retrieved from <https://www.nippon.com/en/nipponblog/m00111/>
10. Nall, T. M. (2009). An analysis of Chinese four-character idioms containing numbers: structural patterns and cultural significance [PhD dissertation]. Ball State University.
11. Wiktionary, the free dictionary. (n.d.). Retrieved from <https://en.wiktionary.org/>

- 12.国語・英語・四字熟語のオンライン辞書 - goo 辞書. (n.d.). Goo 辞書.
<https://dictionary.goo.ne.jp/idiom/>
- 13.岩波書店辞典編集部. (2007). 四字熟語ひとくち話. 岩波書店.
- 14.奥平卓, 和田武司. (1991). 楽しむ四字熟語. 岩波書店.
- 15.三省堂編修所. (2013). 新明解四字熟語辞典. 三省堂.
- 16.高島俊男. (2009). お言葉ですが... 10 ちょっとヘンだぞ四字熟語. 文藝春秋.
- 17.佐藤栄邦. (1999). 漢字で差つける若者たちの教養 コンビニで漢字検定を申し込む時代. AERA, 62.
- 18.別役実. (2005). 左見右見四字熟語. 大修館書店.